

EU-OIKEUDELLINEN TAUSTA

Apulaisprof. Niko Soininen
Helsingin yliopisto/HELSUS

SISÄLTÖ

1. Suomen sääntelyn nykytila
2. EU-oikeuden vaatimukset ja komission palaute Suomelle
3. Suomen nykysääntelyn kipupisteet

1. SUOMEN SÄÄNTELYN NYKYTILA

Ympäristönsuojelulaki (527/2014)

- Lupaa voidaan muuttaa useilla perusteilla: vaikutusten poikkeavuus suhteessa lupaan; tekniikan kehitys; olosuhteiden olennainen muutos; tai lainsäädännössä pilaantumisen ehkäisemiseksi annettu sitova vaatimus
- Muutoksesta aiheutuvia edunmenetyksiä ei lähtökohtaisesti korvata

Vesilaki (587/2011)

- Lupaa voidaan muuttaa esim. olosuhteiden olennaisen muutoksen vuoksi; lupamuutos ei saa sanottavasti vähentää hankkeen hyötyä; muut kuin vähäiset edunmenetykset korvataan (VL 19:5; 3:21)
- Kalatalousmääräyksiä voidaan muuttaa, jos olosuhteet ovat muuttuneet; uusia määräyksiä vanhoihin lupiin ei voi lisätä (KHO 4.4.2013 t. 1160); edunmenetyksiä ei korvata (VL 19:10; 3:22)
- Säännöstely- ja juoksutusmääräyksiä voidaan muuttaa, jos yleinen hyöty on merkittävä, hankkeen kokonaisyöty ei vähene merkittävästi, eikä hankkeen alkuperäinen tarkoitus muutu; hakija korvaa muut kuin vähäiset edunmenetykset (VL 19:7; 19:8)

2.1 LUPIEN MUUTTAMINEN VPD:N VALOSSA

Päähuomio: Lupien pysyvyysuoja on heikentynyt VPD:n johdosta

Miksi näin?

- EU-oikeus velvoittaa Suomea saavuttamaan vesienhoidon ympäristötavoitteet (Weser, C-461/13)
- VPD:n tilatavoitteisiin liittyvät keinot jakaantuvat vesienhoidon toimenpideohjelman **perustoimenpiteisiin** (VPD 11.3 art.); **täydentäviin toimenpiteisiin** (VPD 11.4 art.); ja **lisätoimenpiteisiin** (11.5 art.) → kansallinen lainsäädäntö ei saa muodollisesti tai tosiasiallisesti estää lupien muuttamista

Kuinka voimakkaasti lupiin voidaan puuttua?

- Riippuu tilanteesta. Voimakkaasti muutetuissa vesistöissä toteutettava HyMo-toimia (kalatiet + kutupaikat), jotta päästään lähelle luonnollista ekologista jatkumoa, mutta toimista ei saa aiheutua toiminnanharjoittajalle **merkittävää haittaa** (VPD liite V; CIS Guidance Document No. 4)

Miten heikentynyt pysyvyysuoja vaikuttaa korvauksiin?

- Lupien muuttamisesta johtuvat edunmenetykset lähtökohtaisesti toiminnanharjoittajan vastuulla EU-oikeuden aiheuttamisperiaatteen nojalla (SEUT 191(2) art.)

2.2 KOMISSION PALAUTE SUOMELLE

- Suomen vesienhoidon suunnittelujärjestelmään tulisi sisältyä selvät toimenpiteet kaikkien olemassa olevien vesivoimalupien tarkistamiseksi vesipuitedirektiivin tavoitteiden saavuttamiseksi (SWD(2015) 50 final; SWD(2019) 46 final)
- Komission mukaan Suomen on kiinnitettävä suunnittelussa erityistä huomiota ympäristövirtaamiin, kalateiden toteuttamiseen ja muihin haittojen vähentämistoimiin (SWD(2015) 50 final; SWD(2019) 46 final)
- Toisen vesienhoitokauden kaikille maille kohdistetussa yleispalautteessa komissio tuo esille tarpeen määrittää ja toteuttaa nykyistä paremmin ekologiset virtaamat ja varmistaa jokien esteettömyys (COM (2019) 95 final)

3. SUOMEN NYKYSÄÄNTELYN KIPUPISTEET

- Suomessa vesienhoidon ympäristötavoitteita ei mainita vesi- ja ympäristölupien muuttamisen perusteena
- Ympäristöllisten lupien muuttamisen menettelyä ole sovitettu yhteen vesienhoidon suunnittelun kanssa
- Vesilain mukaisilla luvilla on vahva pysyvyysuoja
  - Lupaa voidaan muuttaa esim. olosuhteiden olennaisen muutoksen vuoksi (VL 19:5; 3:21); ei saa **sanottavasti vähentää** hankkeen hyötyä; **muut kuin vähäiset edunmenetykset korvataan**
  - Kalatalousmääräyksiä voidaan muuttaa jos olosuhteet ovat muuttuneet; **uusia määräyksiä vanhoihin lupiin ei voi lisätä** (KHO 4.4.2013 t. 1160); edunmenetyksiä ei korvata (VL 19:10; 3:22).
  - Lupien säännöstely- ja juoksutusmääräyksiä voidaan muuttaa, jos yleinen hyöty on merkittävä, **hankkeen kokonaishyöty ei vähene merkittävästi**, eikä hankkeen alkuperäinen tarkoitus muutu (VL 19:7; 19:8); **hakija korvaa muut kuin vähäiset edunmenetykset**